

socis (*companyons*) «poden assignar --- cascú quiuna part aja de guayn --- e si menció no y és feta --- mig per mig se deu partir entr' ells --- lo guayn; e atressí deven aver la *pèrdo*a mig per mig» (Ol., p. 200); altrament *pèrdua* des d'antic: «meraveyllà's Fèlix del gran guany e de la gran *pèrdua* que hom pot fer en Déu ---», Llull (*Merav.*, NCL. iv, 109); «los dos amants restaren en lo lit --- se levaren e trobaren la donzella que --- la Emperadriu --- pregà-la no-s donàs res en lo fet de Ypòlit --- Dix la donzella: ---No dup-te la M. V. de mi, que yo pendria pacientment la mort ans que yo parlàs --- car yo veig la *pèrdua* de V. Altesa seria tanta que tot martiri ne passaria», JoMartorell (Ag. III, 162.16, § 247). *Perduella*.

L'oc. ant. *pèrdo*a és quasi tan clàssic, freqüent i antic com el concurrent *perda* (PERDITA) (una desena de cites de c. 1200 i Ss. XIII-XIV, en PSW vi, 234-5; Rayn. iv, 517; Appel, *Prov. Lautlebre*, § 60d). Sobre la gènesi de la terminació *ua* veg. AntThomas (*Essais*, 91, 136) i les meves notes del vol. II, 1046b19-31, i DECH (GRIETA, n. 2). Aquest sufix proliferà des de fonts varies i coincidents; indubtablement hi tingueren un paper decisiu: a) una forma = a it. *quèstua* i afins dialectals, creada com a pl. n. de *quaestus*, -ūs, al costat del qual es pot donar per cert que existí en la baixa època el neutre *QUAESTŪ* (potser sense asterisc), creat a base de la concurrència clàs. *quaestuis*, *quaestui*, *quaestua* al costat de *quaesti*, *quaestum*; i com a eco del doble gènere masc.-neutre de la variant *quaesitus/quaesitum*; b) *HIATUA* i **CREPTUA* en lloc de *CREP(I)TUS*, -ūs; c) oc. ant. o gascò *sègoa* de *SEQU-* 'seguici militar' (*BhZRPb*. LXI, 139); d) potser també *valua*, si s'extragué de formes com *valuit*, *valuisset* etc.; e) les formacions verbals que poso de relleu en el passatge del vol. II.¹

Aperduat [fi S. xv, *Tirant de Galba*]: «lo ànimo prudent ab sfors basta adquerir bona fortuna; e lo jugador *aperduat* diverses vegades se muda la sort, e recobra molt més que no ha perdut» (Ag. iv, 121.1f.) (doc. del N. del Princ. en *DAG*. i cita d'un poeta del S. xv en *AlcM*); *aperduament* (*DAG*.); jo ho he oït al Berguedà i Garrotxa, i amb referència a habitatges: el poblet de Montclar ja llavors deshabitat, m'avisaren «està tot *aperduat*» (1929); «el mas de Cal Cuca està tot *aperduat*», Saldes (1961).² *Perduat*. *Pèrdua* i derivats passaren des del cat. a l'arag.: «qualquiere vezino --- que sallyrà en apellido --- e perdrá cavallyo --- sea feyta enmienda al *perduoso* del cavallo» en un text foral de 1396 (*Rev. de Aragón*, 1902, p. 849); però com que l'arag. modern ha abolit els esdrúixols, l'accent s'hi ha traslladat a la *u* i diuen *perdua* a Tudela i *perdúa* a S. Martín de Unx (entre allà i Pamplona) (Iribarren).

Esperdre's 'perdre el bon seny, alamar-se, pertorbar-se', en català només en textos nòrdics com Desclot o les *VidesR*: «Fo-li dit que'l rey lo volia fer aucir --- mes él per tot so no fo *esperduts*», 216r2 (=at ille, nihil trepidans, 661.14), i també 66v2. Molt més general en fr. *éperdu* i oc. ant. *esperdut*, ja freqüent en trobadors de c. 1200, o en la cèlebre escena de *Jaufré*: «E

Jaufrés, com ben ensenhatz, / vas delonc Brunissén sezer, / --- / mas Brunissens l'à si vengut / que'l fai estar sí *esperdut* / que sol non sap en qué s'enpren-ga, / ni-l pot dir son cor ab sa lenga / ---» (ed. Rayn., 136b; Appel, *Chr.*, 3.326 i 3.518). En català n'ha estat hereu el cpt. *esmaperdut* (*ESTIMAR*). *Esperdudament*. *Esperdiment*. *Esperdigolar*? Dels quals és aff *desperdicí* [Belv.], per bé que tant o més s'enllaci amb un prolongament mig-savi del b. ll. *disperditio*, -onis, derivat del ll. *disperdere* 'perdre del tot' (en cast. *desperdicio*, -iciar, apareixen, però, c. l'a. 1500); *desperdicciar* [1647, *DT*o. «desperdicciar los béns»], *desperdicciador*; *desperdicí*.

¹ És estrany haver de dir que per fonètica elemental és impossible fer-lo venir de *PÈRDITA*. No ens sabem estar de qualificar de ridícul el «probablement» amb què *AlcM* acompanya el seu dictamen «del ll. *PERDITA*, forma fem. de *PERDITUM*». Qui obligava a dir més que «derivat de *perdre*»? —² Parlant del poblet de Pera, agregat d'Oix: «ara està molt *aperduat*», em deia un culte pagès del poble, «gairebé tots els camps, erms; abans hi havia 40 masies habitades, ara cinc» (1984).

Perdur, V. *dur* v. *Perdurabilitat*, *perdurable*, *perdurablement*, *perduració*, *perdurança*, *perdurar*, V. *durar*

PERE, NP, del greco-llatí *PETRUS*. A la nostra norma d'ometre els noms comuns derivats de noms propis, farem aquí unes excepcions concises per a mots poc coneguts. +*Peremàrtir* 'arç blanc, albespí' emp.: així al N. de Figueres, mentre que a la Plana de l'Emp. diuen *sanperemàrtir*, i a Llançà ja diuen *arn* (1958) (pron. *peremàrtis*, sentit sovint al meu pare, cap a 1915 ---); nom que els han donat perquè floreixen gloriósament de blanc per Sant Pere Màrtir (abril): «Les romegueres i *peremàrtirs* de les bardisses es veien blanquejats a plaques per les entortolligades vidielles ---», Coromines (*Quan un s'acosta a la Ciutat III*, *A recés*, p. 204, així ja en l'autògraf de 1908); «estesa damunt d'un baiard, la portaren per les muntanyes, coberta de roses de pastor i de *peremàrtirs* florits ---», id. (*Silèns*, § 4, p. 72).

+*Peràforit* m., vig., 'espècie d'eruga virolada i verinosa, que rampa per terra' (Malla, 1935). Com a cpt. de *Pere* no m'ho explico gaire, car fins i tot si es pogués dir que fereix de verí, el que escauria fóra més aviat un participi actiu que passiu. Imagino que la intervenció de *Pere* sigui més aviat secundària; potser surt amb anaptixis de **perfrīt*, possiblement creació d'herbolaris curanders al·lusiva a la sensació urent del contacte de l'eruga; sigui derivat de *frit* *FRICTUM* 'fregit', amb *per-* com *perbullit* al costat de *bullit*; sigui de *perfrictum*, participi de *perfricare* «frotter fortament, enduire, oindre», *perfrictio* «ecorchure causée par les frottements»; emprat per veterinaris i hipiatres llatins (Vegeci etc.): «potser fou aplicada aquesta eruga a manera de cura de moro per manescals i curanders?

De diminutius de *Pere*, com *Perot*, *Perico*: mall.